

3628 Sayılı Kanun ve Soruşturma Usulleri

Hazırlayanlar
Gürcan ÖZER
Vergi Denetmeni
Muharrem ÖZDEMİR
Vergi Denetmen Yardımcısı

I. GİRİŞ

Başta Anayasa (MD 128) olmak üzere, Türk Ceza Kanunu (MD 279), 4483 sayılı Kanun (MD 2) ve 657 Sayılı Devlet Memurları Kanununda (MD 4), Devlet Memuru kavramının - doğrudan veya dolaylı- tanım ve kapsamına ilişkin düzenlemeler yer almaktadır.

Genel anlamda, "kamu hizmetlerinin ifasıyla yükümlü kamu görevlisi" olarak tanımlanan devlet memuru kendisine yüklenen bu kamu görevi sıfatını yerine getirirken kanun, tüzük, yönetmelik, genelgeler ve sair mevzuat hükümlerine bağlı kalması halinde kamu güvencesi ile teminat altına alınmıştır. Ancak yukarıda saydığımız bağlayıcı hukuk kurallarına aykırı eylem ve davranışlarının da eylemin türüne göre adli veya idari soruşturmalar kapsamında ceza-i müeyyideler ile cezalandırılması kaçınılmazdır.

Memurlar, görevleri dolayısıyla hukuk düzeninin öngördüğü bağlayıcı hükümlerine aykırı eylemleri istisnai düzenlemeler hariç esas itibariyle 4483 sayılı Memurlar ve Diğer Kamu Görevlilerinin Yargılanması Hakkında Kanun kapsamında belirtilen soruşturma usulüne tabidirler. Ancak, memurların işledikleri bazı suçlar, taşıdıkları önem ve özellikleri gereği ayrı bir soruşturma usulüne tabi tu-

tulmuşlardır. İşte bu bağlamda 14.9.1990 tarihinde yürürlüğe giren 3628 sayılı Mal Bildiriminde Bulunulması, Rüşvet ve Yolsuzluklarla Mücadele Kanunu yürürlüğe girmiş ve bu kanunda sayılan suçların özel bir düzenlemeyle ayrı bir soruşturma usulüne tabi olması sağlanmıştır.

Sözkonusu kanun kapsamında soruşturulacak memur suçlarının ayrı bir soruşturma usulüne tabi tutulmasındaki temel amaç, Rüşvet ve Yolsuzluklarla Mücadelede etkinliğin süratle sağlanması, kamu düzenini, toplumsal ahlakı bozucu, devlet sosyal ve ekonomik yapısını zedeleyici suçların zaman kaybetmeksizin ivedi ile sonuçlandırılabilmesidir.

II. 3628 SAYILI KANUN KAPSAMINDAKİ SUÇLAR VE SORUŞTURMA USULÜ

3628 Sayılı Kanunun 17. maddesinde MMHK (1) kapsamında soruşturulmayacak suçlar sayılmıştır. Buna göre bu kanunun usul ve esaslarına göre soruşturulacak suçlar;

- Mal bildirimine ilişkin suçlar
- İrtikap
- Rüşvet
- İhtilas ve zimmete para geçirme
- Görev sırasında veya görevinden dolayı kaçakçılık,
- Resmi ihale ve alım ve satımlara fesat karıştırma,
- Devlet sırlarının açıklanması veya bu suçlara iştirak,

olarak sayılmıştır.

3628 Sayılı Kanun kapsamında soruşturması icra edilecek memur suçları ile ilgili olarak, doğrudan yetki, Cumhuriyet Başsavcılığına aittir. (MD 18). Birinci fıkrada, "17. madde de yazılı suçlara ilişkin ihbarlar doğrudan Cumhuriyet Başsavcılıklarına yapılır." hükmü ile özel yetkili makam gösterilmektedir. Cumhuriyet Savcılıklarınca yapılacak soruşturma "Hazırlık Tahkikatı" olarak adlandırılır.

Bu kanun kapsamına giren suçlarla ilgili ihbar ve şikayetlerin Cumhuriyet Başsavcılıklarına yapılması esas iken, bu suçların işlendiğinin bakanlık teftiş elemanları tarafından da öğrenilmesi mümkün olabilmektedir. Teftiş elemanları, mutad olarak yaptıkları teftiş görevlerinin icrasında bu kanunda sa-

yılan suçların işlendiği bilgisine ulaşabilirler.

Müfettiş ve muhakkikler bilgileri dahiline giren bu suçların soruşturulması neticesinde delil ve emare elde ettikleri takdirde, suçu yetkili ve görevli Cumhuriyet Başsavcılığına ihbar ve suçla ilgili evrakı tevdi ederler (MD 18/2). Müfettiş ve muhakkikler, yaptıkları soruşturmalar neticesinde elde ettikleri delil ve emareleri soruşturma ile ilgili kanaat ve sonucu bildiren "Soruşturma Raporu"unu bilgi mahiyetinde C. Savcılığına iletirler. Ancak, yapılan araştırmalar neticesinde isnat edilen suça ilişkin bulgulara rastlanılamaması ve buna bağlı olarak soruşturma açılmasına gerek görmedikleri takdirde C. Savcılıklarına bilgi verme zorunlulukları yoktur. (2) Cumhuriyet Başsavcılığı bu gibi durumlarda kendisine tevdiî lüzum görülmeyen evrakın taalluk ettiği iş hakkında soruşturma yapmak üzere gerekçe göstererek evrakı ait olduğu merciden isteyebilir. (MD 18/2)

Müfettiş veya muhakkiklerin, 17. madde kapsamında sayılan suçlara ilişkin emare elde ettiklerinde bu bilgi notunu yetkili Cumhuriyet Savcılığına tevdiî zorunlulukları vardır. Aksi takdirde muhakkikler hakkında takibat/soruşturma açılması gerekecektir. (MD 18/3)

1609 sayılı "Bazı Cürümlerden Dolayı Memurlar ve Şerikleri Hakkında Takip ve Muhakeme Usulüne Dair Kanunu" kaldıran 3628 sayılı Kanunun önceki düzenlemeden en önemli farkı, Cumhuriyet Savcılıklarının soruşturma açabilmeleri için atamaya yetkili amirden izin almaları koşulunun kaldırılmasıdır. Yeni düzenleme ile bu kaldırılmış ancak soruşturmaya başlamaları halinde bilgi verme mecburiyeti getirmiştir. Bu hüküm 19 maddenin birinci fıkrasında "Cumhuriyet Savcısı 17. maddede yazılı suçların işlendiğini öğrendiğinde sanıklar hakkında doğrudan doğruya ve bizzat soruşturmaya başlamakla beraber durumu atamaya yetkili amirine veya 8 nci maddede sayılan mercilere bildirilir." şeklinde açıklanmıştır. Yukarıda belirtilen hükümde, bildirim mecburiyetinin önemi Cumhuriyet Savcılığınca yapılacak Hazırlık tahkikatı ile idarenin yapacağı idari soruşturma (Disiplin Soruşturma) arasındaki farklılıktan gelmektedir. Keza, soruşturmasının seyri ve sonucu idari soruşturmayı hiç etkilemeyecektir. Bu bağlamda 657 sayılı D.M.K.'nin 131. maddesinde Ceza Kovuşturma ile Disiplin Kovuşturmasının bir arada yürütülmesi başlığı altında, "Aynı olaydan dolayı memur hakkında ceza mahkemesinde kovuşturmaya başlanmış olması, disiplin kovuşturmasını geciktiremez.

Memurun ceza kanununa göre mahkum olması veya olmaması halleri; ayrıca disiplin cezasının uygulanmasına engel olamaz" hükmü yer almaktadır. Dolayısıyla, Cumhuriyet Savcılığının doğrudan yetkili olduğu Hazırlık Tahkikatının neticesi idarece yapılacak disiplin soruşturması yönünden bağlayıcılığı olmayacaktır. Keza, Danıştay 5. Dairesinin 974/410 S.K.kararında "Adli Yargıda beraat etmiş olmak Disiplin cezasının verilmesini engellemez" yönündeki kararı mevcuttur.

Cumhuriyet Savcısı, kendisine intikal eden ihbar ve şikayetler ile ilgili olarak bu kanunda sayılan suçların işlendiğini doğrulayan delil ve emareler bulunduğu takdirde nihai soruşturmaya başlayabilecektir. Nihai soruşturma ise Kamu Davasının açılmasını ifade eder.

Cumhuriyet Savcılığınca, kamu davasının açılması istemi neticesinde dava adli yargının yargılama prosedürü çerçevesinde sonuçlandırılacaktır.

NOTLAR

1. 4483 sayılı Kanunun 16. maddesi ile 4.12.1998 tarihinden itibaren MMHK'a yapılan atıfların, Memurların ve Diğer Kamu Görevlilerinin Yargılanması Hakkında Kanuna yapılmış sayılacağı hüküm altına alınmıştır.
2. Uygulamada herhalükarda evrak Cumhuriyet Savcılığına tevdi edilmektedir.

KAYNAKÇA

1. Arıcı, NADİR, Memur Suçları ve Soruşturma Kitabı 2000/Ankara
2. Gümrük Kontrolörleri Derneği, Adli ve İdari Soruşturma Usulleri Ankara Mayıs / 1998.
3. Milli Eğitim Bakanlığı Teftiş Kurulu Başkanlığı İdari ve Adli Soruşturma Rehberi
4. 4483 sayılı Kanun, 3628 Sayılı Kanun ve 657 D.M.K.